

könyvjellege-funkciója. A most születő képeskönyvtípusnak, melyből a *Biblia pauperum* kódexek emelkednek ki, egy még konzervatívnak tekinthető emléke lehet a *Legendarium*. Erre utal a típusnak nem megfelelő festéstechnika. A képeskönyvek általában színezett tollrajzokkal készültek, ezért minden oldaluk kihasználható volt, a lapozás s így a nézegetés is folyamatos lehetett. Az üres és a festett oldalpárok egymásutánisága szerintem segítség helyett inkább nehézkessé tette a használatot. A szerkesztésnek ezt a ritka módját azzal magyarázom, hogy egy fólió két oldalát technikai okokból nem lehetett laparannyal ellátni és temperával kifesteni. Igen találó a szerző azon észrevétele, hogy ez a kézirat már az újfajta vallásosságra fogékony világi egyházi értelmiség eszmévilágát tükrözte, mely a vallási témákban való elmélyülést, kontemplációt és meditációt igényelt. Lényegében ebben az atmoszférában nyerhet magyarázatot a kerlési csata ábrázolása Szent László legendájának elején.

Végül szólunk kell a *Függelék* sokféle, igényes és a kötet használatát megkönnyítő diagramjáról, táblázatáról. Praktikus a kronologikus és alfabetikus bibliográfia alkalmazása. A képválogatás ügyesen megoldott, ám a kötetet mégis csak Levárdy munkájával a kezünkben olvashatjuk. Kár, hogy nem társult a kötethez a képeket tartalmazó CD.

Szakács Béla Zsolt munkája mérőföldkő a középkori művészet ikonográfiájának kutatásában. A képi rendszerek belső struktúrájának vizsgálatával az ikonográfiában új módszert teremtett. Öröm, hogy hosszú várakozás után a tudományos könyvek iránt elkötelezett Balassi Kiadó jóvoltából megjelent ez a disszertáció, ám sajnálatos, hogy csak magyar nyelven olvasható. Így, ahogy ezt megszokhatuk, módszere és eredményei aligha fognak bekerülni a nemzetközi kodológia vérkeringésébe.

WEHLI TÜNDE

**Mérték: Brassai,
Capa, Kertész,
Munkácsi, Moholy**

Magyar Fotóművészek Szövetsége – Magyar Fotográfiai Múzeum, h. n., 2006. 252 old., 3900 Ft

E recenzió írója bevallja, hogy amikor először kezébe vette a könyvet, és futólag belepillantott, éppen azt a tulajdonságát érezte a legrosszabbnak, amely később, alapos tanulmányozás után a legnagyobb értékének bizonyult. Mert amikor először kinyitottam, azt láttam, hogy nincs benne semmi „komoly” dolog. Nincs benne bibliográfia, időrendi táblázat, ellenben történetek vannak benne évenként előre haladva.

Nem is tudom, könyvről vagy katalógusról van-e szó igazán. Ez a kiadvány ahhoz az Ernst Múzeumban 2006. november 16. és 2007. január 17. között, az akkori Fotóhónap keretében megrendezett kiállításához kapcsolódik, amely öt magyar fotós munkáit mutatta be. Valamennyi kép a Magyar Fotográfiai Múzeum gyűjteményéből származott, az öt fotós, az 1920–30-as években hagyta el Magyarországot, és vált külföldön világhírűvé. Soroljuk fel a neveket: André Kertész, Robert Capa, Moholy-Nagy László, Brassai (Halász Gyula) és Munkácsi Márton, akit itthon a névsorból talán a legkevésbé ismerünk. Ezek az emberek azért kényszerültek elhagyni hazájukat, mert egyrészt zsidók voltak, másrészt a kor vizuális kultúrája mind az ötüknél szűkösebb bizonyult ahhoz, hogy óriási vizuális tehetségüket továbbfejlessék és kamatoztassák. Magyarországnak nem volt szüksége ilyen művészekre.

A könyv – maradjunk mégis ennél – évről évre halad az időben és állítja egymás után a történéseket úgy, hogy mind az ötükről megtudjuk, éppen mit csináltak az adott évben. A szöveg viszonylag rövid, és a történetek a harmincas években válnak a leghosszabbá és legérdekesebbé, amikor hőseink bekerülnek a nemzetközi művészeti, illetve lapkiadási és oktatási élet vérkeringésébe. És ezekben az években kerülnek intenzív kapcsolatba a kor legkiválóbb alkotóival.

Ezek az oldalakon valósággal hemzsegnek a kor legnagyobb és legkiválóbb művészei: Picassótól Man Rayen át Miróig és Braque-ig. Ugyan-

nyire érdekes a magyar névsor is, hiszen éppen a harmincas években a könyv központi helyszíne Párizs az ottani magyar kolóniával: Tihanyi Lajossal, Károlyi Mihálllyal, Bölöni Györggyel, Ferenczy Noémival. De ezek csak kiragadott példák egy páratlanul hosszú és gazdag névsorból. Tulajdonképpen rendkívüli irigységet éreztem, amikor itt tartottam a könyvben, és felsejlett az a hihetetlenül gazdag és izgalmas világ, amelyért őt hősnünknek valóban érdemes és szükség-szerű volt elhagynia Magyarországot.

Munkásságukat a (mint mondom, viszonylag rövid) szövegen túl mintegy 140 kép mutatja be: az öt magyar fotós legérdekesebb és legszebb munkái. Nagyszerű képek, és sok köztük az olyan ikonikus alkotás, amelyet valahonnan, a művészettörténeti szakkönyvek oldalairól vagy csak a nyomtatott sajtóból valamennyien jól ismerünk. A képeknek és a történeteknek ez a gazdagsága teszi érdekfeszítő olvasmánnyá ezt a könyvet. Valamint a lábjegyzetek. Itt található az az információk és bibliográfiai adatok, amelyek segítségével további irányokban indulhat el a kutató vagy az egyszerű érdeklődő. Mert ez a könyv minden bizonnyal nem a leginkább hozzáférhető fotótörténeteknek készült, és ebből a szempontból valószínűleg mégis inkább katalógusnak kell tekintenünk. Említsük meg még itt, hogy ez az album a Magyar Fotográfia Történetéből című sorozat 43. darabja. A sorozat immár 1993 óta jelenik meg Kincses Károly szerkesztésében, aki a most tárgyalt munkának is avatott szerzője. Átlagban évente három kötet született. Ez ugyanolyan rendkívüli teljesítmény, mint egykori öt hősnünk munkássága volt.

LUGOSI LUGO LÁSZLÓ

**Szilágyi Sándor:
Neoavantgárd
tendenciák**